

Lausuttava aineisto

Lausunnonantajia: 0 ▼

Lausuntonne

Lausunnonantajia: 1 ▼

Mitä haluatte lausua valtioneuvoston hanketiedon esiselvitysraporttiluonnoksesta?

Oikeusministeriö

Päivitetty 3.12.2014

Aikaisempi lausunto lähetetty: 3.12.2014

Valtiovarainministeriö on 19.11.2014 pyytänyt lausuntoa Valtioneuvoston hanketiedon esiselvitys - hankkeen (HARE VM014:00/2014) valmistelemasta aineistosta. Oikeusministeriö kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa seuraavaa.

Oikeusministeriö pitää hankehallinnan kehittämiseen tähtäävän hankkeen käynnistämistä tarpeellisena useasta syystä.

Kansalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien lisääminen ja avoimen hallinnon periaatteiden turvaaminen ovat ensiarvoisen tärkeitä näkökulmia julkisten organisaatioiden tietojärjestelmien ja verkkopalveluiden kehittämisessä. Valtioneuvoston hankerekisteri HARE toimii tietolähteenä hallinnon hankkeista, joten sen sisältö- ja toimintatapasuunnittelussa kansalaisnäkökulman huomioiminen on olennainen lähtökohta.

Oikeusministeriö katsoo, että julkisuuslain (Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621), valtioneuvoston demokratiapoliittisessa selonteossa (oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 14/2014) tehtyjen linjausten sekä kansainvälisen Avoimen hallinnon toimintaohjelman Suomen sitoumusten (https://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/Avoim_hallinto_toimintasuu nnitelma.pdf) näkökulmasta hankerekisterin uudistaminen tulee toteuttaa. Oikeusministeriö pitää tärkeänä, että kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien ja avoimen hallinnon vahvistaminen ovat aivan keskeisiä lähtökohtia HARE:n uudistamistyölle.

Hanketietopalvelulla on erittäin hyvät ja kannatettavat tavoitteet, jotka tukevat oikeusministeriön strategisia linjauksia hallinnon avoimuuden ja kansalaisten vaikuttamismahdollisuuksien lisäämiseksi sekä tiedonsaannin toteuttamiseksi ja parantamiseksi. Oikeusministeriö katsoo, että hanketietopalvelun kehittämisessä on esiselvitysvaiheessa monipuolisesti otettu huomioon myös oikeusministeriön demokratiapalveluiden tarjoamat mahdollisuudet kansalaisten, yhteisöjen ja muiden sidosryhmien vaikuttamisen kasvattamiseksi.

Nykyinen valtioneuvoston hankerekisteri HARE on teknologialtaan, toimintavarmuudeltaan ja käytettävyydeltään ollut päivittämisen tarpeessa jo vuosien ajan. HARE:n elinkaareessa eletään jo kriittistä vaihetta ja uudistamisen toteuttaminen nopealla aikataululla on välttämätöntä. Hanketiedon saatavuutta on parannettava, sillä nykyisellään se ei vastaa etenkin säädöshankkeiden osalta käyttäjien tietotarpeita, jotka ovat aiempaa yksityiskohtaisempia. Näitä ovat muun muassa kielelliset oikeudet.

Oikeusministeriö on ollut aktiivinen HARE:n käyttöönotossa ja kehittämisessä 1990-luvun lopulta

lähtien. Tämän vuoksi ministeriö toivoo, että nykyisen hankerekisterin kehittämisen ja toiminnan aikana ilmenneet ongelmat ja epäselviksi jääneet asiat otetaan tarkkaan huomioon hankehallinnan uudessa hankkeessa. Oikeusministeriön edustajia on ollut keväällä 2014 mukana hanketiedon uudistamisesta järjestetyissä työpajoissa ja palaverissa. Lisäksi hankkeen edustajat järjestivät OM:n kuulemistilaisuuden marraskuun alussa. Näissä tilaisuuksissa oikeusministeriö jo alustavasti esitti käsityksiään hanketiedon hallinnan uudistustarpeista. Oikeusministeriön havaintojen mukaan tarkempaa selvittelyä vaativia asioita ovat hankehallinnan sovellusten omistajuus- ja ylläpitovastuut, hankkeiden asiakirja-aineistojen säilytyspaikkaa koskevat linjaukset, EU-säädöshankkeiden hallintaa koskevat kehittämistarpeet sekä valmistelijoiden sitouttaminen hanketiedon säännölliseen ylläpitoon.

Uudistamisessa on huolehdittava käyttäjälähtöisyydestä ja esteettömyydestä sekä siitä, että tekniseksi alustaksi valikoituu paras mahdollinen, joustava, laajennettavissa oleva ja ajanmukaisin alusta, joka mahdollistaa käytön eri päätelaitteilla ja tietojen esittämisen ja jakamisen mm. ministeriöiden omilla verkkosivuilla ja sosiaalisessa mediassa. Lisäksi kansalaisille tarjottavan käyttöliittymän kieleen tulee kiinnittää erityistä huomiota ja sen suunnittelussa tulee hyödyntää Hyvän virkakielen toimintaohjelman (<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2014/liitteet/tr02.pdf?lang=fi>) ja Virkakielikampanjan (<http://www.kotus.fi/nykykieli/virkakieli/virkakielikampanja>) kaltaisia tieto- ja asiantuntijälähteitä.

Oikeusministeriö pitää hyvänä, että esiselvitysvaiheessa on ollut laajalti mukana eri käyttäjä- ja asiantuntijaryhmiä. Toivottavaa on, että toteuttamisvaiheessa sekä jatkuvan palvelun aikana tätä toimintaa jatketaan erilaisten käyttäjä- ja asiantuntijaryhmien kanssa.

Oikeusministeriö suhtautuu myönteisesti siihen, että hankkeen tehtäviin kuuluu mm. myös omistajuus-, ohjaus- ja ylläpitovastuiden selvittäminen. Näissä järjestelmän kehittämisen ja ylläpidon kannalta olennaisissa vastuissa on nykyisen HARE:n aikana ollut epäselvyyttä, joten yhden omistaja- ja ylläpitovastuutahon nimeäminen on erittäin tärkeää kaikkien järjestelmää käyttävien tahojen vuoksi.

Hanketiedon hallinnan uudistamisessa on tärkeää määritellä tiedon ensisijainen tallennuspaikka. Esiselvityksen mukaan hanketietosovellus olisi – asiaa hieman pelkistäen – hankeaineistojen linkkikokoelma, josta pääsisi siirtymään hajautettuihin asiakirja-aineistoihin, muun muassa asianhallintasovelluksiin, lausuntopalveluun ja EUTORI-sovellukseen. Tällaisen linkkienhallinnan käytännön toteutuksen haasteena ovat linkkien muutokset. Linkkien toimimattomuus tai viive linkkien takana oleviin aineistoihin siirryttäessä heikentävät merkittävästi hankehallintasovelluksen käytettävyyttä.

Oikeusministeriön mielestä hankehallinnassa on päästävä selkeään toteutukseen, jossa asianhallintasovellus on tiedon ensisijainen tallennuspaikka ja päällekkäisestä työstä tietojen varastoinnissa päästään eroon. On harmillista, että nykyisen hankerekisterin aiheuttamien aikataulupaineiden vuoksi hankehallinnan uudistus toteutuu osaksi ennen kuin valtioneuvoston yhteisen asianhallinnan kehittämishanke saadaan valmiiksi. Näiden hankkeiden eriaikaisuudessa on riskinä, että hankehallinnan käytännön toteutusta joudutaan muuttamaan uuden, koko valtioneuvostoa koskevan asianhallintasovelluksen käyttöönoton yhteydessä. Valtioneuvoston asianhallinnan kehittämishankkeen esiselvitysvaiheessa on selvitetty hankehallintaan liittyviä tarpeita ja haasteita, jotka hankehallinnan kehittämisessä on välttämätöntä ottaa tarkasti huomioon. Oikeusministeriö katsoo, että asianhallinta on hanketiedon olennaisin liittymä. Valtioneuvoston hallintoyksikön perustamisen myötä etenevä valtioneuvoston yhteisen asianhallinnan toteutuminen lisää osaltaan asianhallinnan merkitystä hankehallinnan toteutuksessa.

Euroopan unionin säädöshankkeiden hallintaa on esiselvityksessä käsitelty yllättävän niukasti.

Oikeusministeriön mielestä EU-säädöshankkeiden hallinnan välineitä tulisi kehittää osana valtioneuvoston asianhallinnan kehittämistä. Hankkeiden kokonaisuuden hallinnan kannalta olisi valitettavaa, että EU-hankkeiden hallinta jätettäisiin yksinomaan EUTORI-sovelluksen varaan. EUTORI ei nykyisellään tarjoa riittäviä välineitä hankeseurantaan eikä EUTORI:sta ole ainakaan lähivuosina tulossa erillistä sovellusta tai palvelua EU-hanketiedon julkiseen jakeluun.

Hankehallinnassa kriittinen menestystekijä on hankkeiden vastuuvastuun valmistelijoiden saaminen aktiivisesti mukaan hanketiedon säännölliseen ylläpitoon. Valmistelijoiden kannalta hanketiedon ylläpitoon käytettävälle ajalle ja resursseille pitäisi saada myös jotain motivointia ja vastiketta. Valmistelijoille tarjottavat hankehallinnan hyötypalvelut voisivat olla säädösvalmisteluprosessin hallinnan ja oman hankearkiston työkalut. Valmistelijat tulisi lisäksi pitää mukana hankehallinnan sovelluksen pilotointivaiheessa, sillä heiltä olisi saatavissa tärkeää palautetta sovelluksen käytettävyydestä ja hyödyllisyydestä. Kouluttamiseen, viestintään ja ohjeistukseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Esiselvityksessä mainitun pääkäyttäjäkoulutuksen lisäksi tulee järjestää koulutusta myös valmisteleville virkamiehille. Valmistelevien virkamiesten koulutus ja ohjeistaminen tulee kytkeä jo olemassa oleviin koulutusohjelmiin ja ohjeisiin, kuten esimerkiksi lainvalmistelukoulutukseen ja lainvalmistelun prosessioppaaseen.

Esiselvityksessä esitetty hanketietopalvelun tavoitetilan tietosisällön rajausta on ministeriön mielestä toimiva kuten myös organisaatorajaus. Hanketietosovelluksen ulkoisten rajapintojen osalta oikeusministeriö korostaa, että ministeriön asianhallinnan nykyisten hanketiedon siirron rajapintojen toteuttaminen vähintään nykyisellä tasolla myös uuteen hanketiedon ratkaisuun on erittäin tärkeää. Oikeusministeriön Oskari-asiankäsitteilyjärjestelmässä on jo yli 10 vuoden ajan ollut käytössä hyvin ja kokonaisvaltaisesti toimiva HARE-integraatio. Ministeriössä ei viedä HARE:en mitään tietoja tai asiakirjoja manuaalisesti, vaan kaikki siirrot hoituvat Oskarista automaattisesti vuorokausittain tehtävillä eräajoilla. Mikäli nykyisen hankerekisterin alasajon yhteydessä syksyllä 2015 tämä tietojen siirtomahdollisuus poistuu eikä hankkeiden tietoja ja julkisia asiakirjoja saada enää sujuvasti verkkoon, oikeusministeriön kirjaamo tulee työllistymään hankkeita koskevien tieto- ja asiakirjapyyntöjen johdosta kohtuuttoman paljon 1-2 vuoden ajan odotettaessa valtioneuvoston yhteisen asianhallinnan ja sen hanketietointegraation käyttöönottoa aikaisintaan syksyllä 2016. Myös rajapintojen kattavaa toteutusta pidetään tärkeänä, jotta hanketiedossa olevia tietoja voidaan julkaista myös muissa verkkopalveluissa.

Esiselvityksessä käytetyt kohteiden käsitteet olisi yhdenmukaistettava mm. valtioneuvoston asianhallinnan esiselvityksessä esitettyjen ja käytettyjen termien kanssa niiltä osin kuin niillä tarkoitetaan samaa asiaa (esim. metadata vs. metatieto). Tämä edesauttaa mm. tulevan integraation rakentamisessa. Lisäksi hankesalkun huomiointi ja integrointi uuteen hanketiedon ratkaisuun on kannatettava asia. Pyydämme kiinnittämään huomiota lausuttavaksi lähetettyjen asiakirjojen lopullisissa versioissa myös oikeinkirjoituksen tarkistamiseen ja väliotsikointiin lukemisen sujuvoittamiseksi.

Lausunnon liitteenä on havaintotaulukko, johon oikeusministeriö on koonnut esiselvitysraporttia ja sen liitteitä koskevat kommentit ja korjausehdotukset.

Hallintojohtaja Olli Muttilainen

Tietopalvelupäällikkö Aki Hietanen

